

6. RITUELLES (1,1,1,1—22).

व्रतमुपैष्यन्नरेणाकृवनीयं च गार्हपत्यं च प्राङ्निष्ठन्नप उप स्पृशति । तद्यदप उप-
स्पृशति । अमेध्या वै पुरुषः । यदनृतं वदति तेन पूतिरत्तरतः । मेध्या वा आपः । मेध्या
भूवा व्रतमुपायानीति । पवित्रं वा आपः । पवित्रपूतो व्रतमुपायानीति । तस्माद्वा अप
उप स्पृशति ॥ १ ॥ सो ऽग्निमेवाभीक्ष्णमाणो व्रतमुपैति ।

४ अग्रे व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तच्छुकेयं तन्मे राध्यताम् । (VS. 1,5,a)
इति । अग्निर्वै देवानां व्रतपतिः । तस्मा एवैतत्प्राह । व्रतं चरिष्यामि तच्छुकेयं तन्मे
राध्यतामिति । नात्र तिरोहितमिवास्ति ॥ २ ॥ अथ संस्थिते विं सृजते ।

अग्रे व्रतपते व्रतमचारिषं तदशकं तन्मे ऽराधि । (VS. 2,28,a)
इति । अशकञ्चैनयो यज्ञस्य संस्थामगन् । अराधि ह्यस्मै यो यज्ञस्य संस्थामगन् । एतेन
१० न्वैव भूयिष्ठा इव व्रतमुप यत्ति । अनेन त्वेवापेयात् ॥ ३ ॥ द्वयं वा इदम् । न तृतीयमस्ति ।
सत्यं चैवानृतं च । सत्यमेव देवाः । अनृतं मनुष्याः ।

इदमहमनृतात्सत्यमुपैमि । (VS. 1,5,b)
इति । तन्मनुष्येभ्यो देवानुपैति ॥ ४ ॥ स वै सत्यमेव वदेत् । एतद्ध वै देवा व्रतं चरति
यत्सत्यम् । तस्मात्ते यशः । यशो ह भवति य एवं विद्वात्सत्यं वदति ॥ ५ ॥ अथ संस्थिते
१५ विं सृजते ।

इदमहं य एवास्मि सो ऽस्मि । (VS. 2,28,b)
इति । अमानुष इव वा एतद्वदति यद्व्रतमुपैति । नहि तदवकल्पते यद्व्यात् । इदमहं
सत्यादनृतमुपैमीति । तदु खलु पुनर्मानुषो भवति । तस्मात्

इदमहं य एवास्मि सो ऽस्मि । (VS. 2,28,b)
२० इत्येव व्रतं विं सृजेत ॥ ६ ॥ अथातो ऽशनानशनस्यैव । तदु क्वाषाढः सावयसौ ऽनशनमेव
व्रतं मेने । मनो ह वै देवा मनुष्यस्या जानति । त एनमेतद्व्रतमुपयत्तं विदुः । प्रातर्नो य-
द्यत इति । ते ऽस्य विश्वे देवा गृहानां गच्छति । ते ऽस्य गृहेषूप वसति । स उपव-
सथः ॥ ७ ॥ तन्वैवानवक्लृप्तं यो मनुष्येष्वनश्नत्सु पूर्वा ऽग्नीयादथ किमु यो देवेष्वनश्नत्सु
पूर्वा ऽग्नीयात् । तस्मादु नैवाग्नीयात् ॥ ८ ॥ तदु होवाच योज्ञवत्कथः । यदि नाश्नाति
२५ पितृदेवत्यो भवति । यद्यु अश्नाति देवानत्यश्नातीति । स यदेवाशितमनशितं तदग्नीया-
दिति । यस्य वै हविर्न गृह्णति तदशितमनशितम् । स यदश्नाति तेनापितृदेवत्यो भवति ।
यद्यु तदश्नाति यस्य हविर्न गृह्णति तेनो देवानात्यश्नाति ॥ ९ ॥ स वा आरण्यमेवाग्नी-
यात् । यो वारण्या ओषधयो यद्वा वृक्षं तदु ह स्माहपि बर्कुर्वाक्षः । माषान्मे पचत । न
वा एतेषां हविर्गृह्णतीति । तदु तथा न कुर्यात् । ब्रीहियवयोर्वा एतदुपज्ञं यच्छुमीधा-
३० न्यम् । तद्व्रीहियवावेवैतेन भूयांसौ करोति । तस्मादारण्यमेवाग्नीयात् ॥ १० ॥ स आकृ-
वनीयागारे वैतां रात्रिं शयीत । गार्हपत्यागारे वा । देवान्वा एष उपा वर्तते यो व्रतमुपै-
ति । स यानेवापावर्तते तेषामेवैतन्मध्ये शेते । अर्धः शयीत । अर्धस्तादिव हि श्रेयस उप-